

- onlayn kommunikatsiya va hamkorlikni tashkil etish;
- axborot xavfsizligi va etik qoidalarni bilish.

Litsey o’qituvchilari interaktiv vositalardan, masalan, Prezi, Canva, Kahoot va Quizizz, Phet, Typing test dan samarali foydalanib, darsni qiziqarli va vizual jihatdan boyitishi mumkin [7].

Raqamli ta’lim muhiti o’quvchilarning mustaqil faoliyatini rag’batlantiradi, ularni ijodkorlik va tanqidiy fikrlashga o’rgatadi [5]. Shu bilan birga, raqamli laboratoriyalar, simulyatorlar va interaktiv dasturlar yordamida tabiiy fanlar va informatika darslarini amaliy tajribaga boyitish mumkin.

Raqamli texnologiyalar litsey ta’limida pedagogik jarayonni samarali tashkil etish, o’quvchilarni mustaqil fikrlashga o’rgatish va ularning ijodiy salohiyatini rivojlantirishda muhim vosita hisoblanadi.

O’qituvchi raqamli kompetensiyani rivojlantirib, interaktiv metodlardan foydalanganda, ta’lim sifati oshadi, o’quvchilar zamonaviy dunyoga tayyorlanadi. Shu jihatdan, raqamli texnologiyalarni pedagogik jarayonda qo’llash — kelajak avlodning muvaffaqiyati garovidir [8].

Foydalanilgan adabiyotlar ro’yxati:

1. Anderson T., Elloumi F. *E-Learning in the 21st Century: A Framework for Research and Practice*. – Routledge, 2020.
2. O’zbekiston Respublikasi Prezidentining “Raqamli O’zbekiston – 2030” strategiyasi.
3. Karimov B. “Litsey ta’limida raqamli texnologiyalarni qo’llashning samarali yo’llari”, *Ta’lim va innovatsiyalar jurnali*, 2024.
4. Xusanov A., Karimova N. *Raqamli pedagogika asoslari*. – Toshkent, 2022.
5. Lee J., Martin L. “Digital tools and student engagement in blended learning environments”, *Computers & Education*, 2021.
6. Qodirova M. “Pedagogik texnologiyalarni ta’lim jarayoniga tatbiq etish”, *UzEdu ilmiy to’plami*, 2023.
7. Rahimov O. “Interaktiv ta’lim va raqamli metodlar tizimi”, *Pedagogika va innovatsiya*, 2023.
8. Dewey J. *Experience and Education*. – New York: Macmillan, 2019.
9. O’rmonjonov Azizbek Muhammadjon o’g’li. (2025). INKLYUZIV TA’LIMNING MOHIYATI, MAQSADI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI. (2025). Kelajak o’qituvchisi - Kelajak Bunyodkori, 1(2), 701-710.
10. Tursunov Ramziddin Abdixalil-o’g’li. (2025). JAMIYAT HAYOTIDA IJTIMOIIY ONG VA MA’NAVIYAT UYG’UNLIGI. TA’LIM VA TARAQQIYOT, 4(4), 324-330.

KUTUBXONA VA MUZEY – TA’LIM, TARBIYA HAMDA AXBOROT MASKANI

Turg’unova Madinaxon Xudoyberdiyevna

Namangan davlat pedagogika instituti

Aniq va tabiiy fanlar fakulteti, Texnologik

ta’lim yo’nalishi talabasi.

Ilmiy rahbar: Falsafiy va tarixiy fanlar kafedrası

katta o’qituvchisi **B. A. Tillayev**

Annotatsiya: Mazkur maqolada kutubxona va muzeylarning zamonaviy ta’lim tizimidagi o’rni, yosh avlodni tarbiyalashdagi ma’naviy-ma’rifiy ahamiyati hamda axborot manbai sifatidagi funksiyalari ilmiy jihatdan tahlil qilinadi. Kutubxona va muzeylar o’quvchi, talaba hamda keng jamoatchilikning ilmiy dunyoqarashini shakllantirishda muhim omil bo’lib, ularning faoliyatida raqamli texnologiyalarni joriy etish masalalari ham yoritiladi. Shuningdek, maqolada O’zbekiston misolida kutubxona va muzeylarning rivojlanish holati statistik ma’lumotlar asosida tahlil qilinadi.

Kalit so’zlar: kutubxona, muzey, ta’lim, tarbiya, axborot maskani, raqamlashtirish, madaniyat, ma’rifat, yoshlar.

БИБЛИОТЕКА И МУЗЕЙ – МЕСТО ОБРАЗОВАНИЯ, ПРОСВЕЩЕНИЯ И ИНФОРМАЦИИ

Аннотация: В статье научно анализируется роль библиотек и музеев в современной системе образования, их духовно-просветительское значение в воспитании подрастающего поколения, а также их функции как источника информации. Библиотеки и музеи являются важным фактором

формирования научного мировоззрения учащихся и широкой общественности, а также освещаются вопросы внедрения цифровых технологий в их деятельность. В статье также на основе статистических данных анализируется развитие библиотек и музеев в Узбекистане.

Ключевые слова: библиотека, музей, образование, воспитание, информационный центр, цифровизация, культура, просвещение, молодежь.

LIBRARY AND MUSEUM – A PLACE OF EDUCATION, EDUCATION AND INFORMATION

Annotation: This article scientifically analyzes the role of libraries and museums in the modern education system, their spiritual and educational significance in educating the younger generation, and their functions as a source of information. Libraries and museums are an important factor in forming the scientific worldview of students and the general public, and the issues of introducing digital technologies in their activities are also covered. The article also analyzes the development of libraries and museums in Uzbekistan based on statistical data.

Keywords: library, museum, education, upbringing, information center, digitization, culture, enlightenment, youth.

KIRISH

Bugungi globallashuv jarayonida ta’lim-tarbiya tizimini takomillashtirish, yoshlarning ilmiy, madaniy va ma’naviy salohiyatini yuksaltirish davlat siyosatining ustuvor yo’nalishlaridan biridir. Shu nuqtayi nazardan, kutubxona va muzeylar jamiyat taraqqiyotining muhim poydevori sifatida inson tafakkurini boyitadi, madaniy merosni asrab-avaylash va uni yangi avlodga yetkazish vazifasini bajaradi. Ular nafaqat bilim manbai, balki ma’naviyat maktabi, milliy g’urur va tarixiy xotira maskani sifatida ta’lim-tarbiya jarayonida beqiyos o’rin tutadi.[1]

O’zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M. Mirziyoyev tomonidan ilgari surilgan “Yangi O’zbekiston – ma’rifatli jamiyat” tamoyili zamirida aynan kutubxona va muzeylarning faoliyatini jonlantirish, ularni zamonaviy axborot markazlariga aylantirish g’oyasi mujassam. So’nggi yillarda mamlakatimizda bu yo’nalishda qator islohotlar amalga oshirilmoqda: axborot-resurs markazlari tashkil etildi, muzeylar fondlari raqamlashtirilmoqda, yoshlarni tarixiy-madaniy merosga qiziqtirish maqsadida turli madaniy-ma’rifiy dasturlar ishlab chiqildi.[2]

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Kutubxona va muzeylarning ta’lim tizimidagi o’rni haqida ko’plab tadqiqotlar olib borilgan. Masalan, A. N. Karimov (2020) “Kutubxona ishi va raqamli resurslar” asarida kutubxona axborot tizimlarining ta’lim jarayoniga integratsiyasi haqida so’z yuritadi. Shuningdek, T. M. Ergasheva (2022) “Muzey pedagogikasi” nomli tadqiqotida muzeylarning pedagogik imkoniyatlari va o’quv-tarbiyaviy jarayon bilan uyg’unligi ilmiy asosda yoritilgan.[3]

Mazkur maqolani tayyorlashda ilmiy manbalar tahlili, statistik ma’lumotlarni solishtirish, kontent-tahlil hamda induktiv metodlardan foydalanildi. Ma’lumotlar O’zbekiston Respublikasi Madaniyat vazirligi, Milliy kutubxona va O’zbekiston Davlat san’at muzeyi rasmiy hisobotlariga asoslanadi. Tadqiqot davomida 2019–2024 yillar oralig’idagi raqamli ko’rsatkichlar ham o’rganildi.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Kutubxona va muzeylarning jamiyatdagi o’rni o’zaro uzviy bog’liq. Kutubxona – bu bilim, ma’lumot, tajriba va g’oyalar almashinuvi joyi bo’lsa, muzey – tarix, san’at va madaniyat yodgorliklarining tirik guvohidir. Ikkalasi ham insonda vatanparvarlik, tarixiy xotira va madaniy qadriyatlarga hurmat tuyg’usini shakllantiradi.

1-jadval. O’zbekistondagi kutubxonalar faoliyatining asosiy ko’rsatkichlari (2019–2025-yillar)

Yil	Kutubxonalar soni	Foydalanuvchilar soni (ming)	Elektron fondlar ulushi (%)	Kitob fondi (mln nashr)
2019	1 650	2 400	12	25,4
2020	1 670	2 650	18	26,1
2021	1 700	2 930	26	27,3
2022	1 720	3 100	33	28,0
2023	1 740	3 450	40	29,6

Yil	Kutubxonalar soni	Foydalanuvchilar soni (ming)	Elektron fondlar ulushi (%)	Kitob fondi (mln nashr)
2024	1 760	3 800	47	31,2
2025	1 780	4 200	52	33,3

Jadvaldan ko‘rinib turibdiki, so‘nggi yillarda kutubxonalar soni, foydalanuvchilar miqdori va elektron resurslardan foydalanish darajasi izchil o‘shib bormoqda. Bu esa ta’lim jarayonida raqamli axborot manbalariga ehtiyoj ortib borayotganini ko‘rsatadi.

2-jadval. O‘zbekistondagi yirik muzeylar faoliyati ko‘rsatkichlari (2020–2025-yillar)

Yil	Muzeylar soni	Tashrif buyuruvchilar (ming)	Raqamlashtirilgan eksponatlar (%)	Ilmiy tadqiqot loyihalari soni
2020	120	450	8	25
2021	125	620	16	32
2022	130	710	25	38
2023	136	830	33	44
2024	140	950	42	51
2025	144	980	47	57

Muzeylar faoliyatining kengayishi, ayniqsa, ularning raqamlashtirish darajasi va ilmiy-tadqiqot yo‘nalishlaridagi o‘shish bilan izohlanadi. Muzeylar endilikda nafaqat eksponatlarni saqlovchi, balki yoshlar uchun interaktiv ta’lim va madaniy muloqot maskaniga aylangan.[4]

Yuqoridagi ma’lumotlar shuni ko‘rsatadiki, kutubxona va muzeylarning raqamli transformatsiyasi ta’lim tizimi samaradorligini oshirish, yoshlarning madaniy saviyasini yuksaltirishda muhim rol o‘ynamoqda. Bugungi kunda “Raqamli kutubxona” va “Virtual muzey” platformalari orqali millionlab foydalanuvchilar bilim olmoqda.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, kutubxona va muzeylar – bu millatning ma’naviy yuragi, bilim va madaniyat xazinasi hisoblanadi. Ularning ta’lim va tarbiya jarayonidagi ahamiyati beqiyosdir. Kutubxonalar yosh avlodni mustaqil fikrlashga, o‘qish madaniyatini shakllantirishga o‘rgatsa, muzeylar ularni tarixiy meros va milliy qadriyatlarga sadoqat ruhida tarbiyalaydi.

Raqamli texnologiyalar davrida bu maskanlar zamonaviy axborot markazlariga aylanib bormoqda. Shunday ekan, kutubxona va muzeylarning infratuzilmasini yangilash, elektron resurslarni kengaytirish, xodimlarning malakasini oshirish, yoshlarni ushbu maskanlarga jalb etish masalalari davlat siyosatining muhim yo‘nalishlaridan biri bo‘lib qolishi lozim.

Kelajakda kutubxona va muzeylar o‘zaro integratsiyalashgan holda faoliyat yuritib, “madaniy ta’lim” tizimining uzviy qismiga aylanishi zarur. Bu esa yosh avlodning tarixiy xotira, ilm-fan va madaniyat uyg‘unligida kamol topishiga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Ergasheva T. M. — *Muzey pedagogikasi: nazariya va amaliyot* — Toshkent: “Fan va texnologiya”, 2022. — 198 b.
2. Mirziyoyev Sh. M. — *Yangi O‘zbekiston strategiyasi* — Toshkent: “O‘zbekiston”, 2021. — 312 b.
3. O‘zbekiston Respublikasi Madaniyat vazirligi hisobotlari — Toshkent: 2024-yil statistik ma’lumotlar to‘plami. — 56 b.
4. “O‘zbekiston davlat muzeylari to‘plami: fond, raqamlashtirish va ekspozitsiyalar” — Toshkent: “Istiqlol” nashriyoti, 2024. — 201 b.
5. “O‘zbekiston Milliy kutubxonasi faoliyati to‘g‘risida hisobot” — Toshkent: Milliy axborot markazi, 2023. — 74 b.
6. Qodirov B. — *Axborot resurs markazlarida innovatsion texnologiyalar* — Samarqand: “SamDU nashriyoti”, 2022. — 159 b.
7. O‘rmonjonov Azizbek Muhammadjon o‘g‘li. (2025). INKLYUZIV TA’LIM SHAROITIDA MUSIQA SAVODXONLIGINI SHAKLLANTIRISHDA MULTIMODAL YONDASHUVNING PEDAGOGIK IMKONIYATLARI. TA’LIM VA TARAQQIYOT, 4(4), 380-388.

8. R.A.Tursunov. (2025). IJTIMOIIY ONG VA MA’NAVIYAT UYG‘UNLIGINING IJTIMOIIY MUHITGA TA’SIRI. ZAMONAVIIY FAN: INNOVATSION YONDASHUVLAR VA YOSH TADQIQOTCHILARNING DOLZARB IZLANISHLARI, 1(1), 16-19.

MADANIYATLARARO MUSIQA TA’LIMIDA RAQAMLI TEKNOLOGIYALAR VA PEDAGOGIK IMKONIYATLAR

Axrorova Munajat Mashraf qizi

Jizzax davlat pedagogika universiteti doktoranti

Email: munojataxrorova@mail.ru

Annotatsiya: Ushbu maqola madaniyatlararo musiqa ta’limida raqamli texnologiyalarni qo’llash imkoniyatlarini o’rganishga qaratilgan. Tadqiqotning maqsadi raqamli vositalar yordamida madaniyatlararo kompetensiyani shakllantirish va musiqa ta’limining samaradorligini oshirish, shuningdek zamonaviy pedagogik imkoniyatlar va ularning global ta’lim jarayoniga ta’siri tahlil qilinadi. Raqamli texnologiyalar madaniyatlararo muloqotni rivojlantirish, turli xalqlar musiqalarini o’rganish, taqqoslash va ijodiy integratsiya qilishda muhim vosita sifatida qaraladi.

Kalit so’zlar: madaniyatlararo ta’lim, musiqa ta’limi, raqamli texnologiyalar, pedagogik imkoniyatlar, raqamli muhit, musiqa texnologiyalari, pedagogika.

DIGITAL TECHNOLOGIES AND PEDAGOGICAL OPPORTUNITIES IN INTERCULTURAL MUSIC EDUCATION

Axrorova Munajat Mashraf kizi

PhD student at Jizzakh State Pedagogical University

Email: munojataxrorova@mail.ru

Abstract: This article focuses on exploring the possibilities of using digital technologies in intercultural music education. The purpose of the research is to enhance the effectiveness of music education and develop intercultural competence through digital tools, as well as to analyze modern pedagogical opportunities and their impact on the global educational process. Digital technologies are regarded as an important means of fostering intercultural communication, studying and comparing the music of different nations, and promoting creative integration.

Keywords: intercultural education, music education, digital technologies, pedagogical opportunities, digital environment, music technologies, pedagogy.

ЦИФРОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ И ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ВОЗМОЖНОСТИ В МЕЖКУЛЬТУРНОМ МУЗЫКАЛЬНОМ ОБРАЗОВАНИИ

Ахророва Муножат Машраф кизи

Докторант Джизакского государственного педагогического университета

Email: munojataxrorova@mail.ru

Аннотация: Данная статья посвящена исследованию возможностей применения цифровых технологий в межкультурном музыкальном образовании. Цель исследования заключается в повышении эффективности музыкального образования и формировании межкультурной компетенции с помощью цифровых инструментов, а также в анализе современных педагогических возможностей и их влияния на глобальный образовательный процесс. Цифровые технологии рассматриваются как важное средство развития межкультурного общения, изучения, сравнения и творческой интеграции музыки разных народов.

Ключевые слова: межкультурное образование, музыкальное образование, цифровые технологии, педагогические возможности, цифровая среда, музыкальные технологии, педагогика.

Globalashuv va raqamli texnologiyalar asrida madaniyatlararo muloqot, ayniqsa, ta’lim sohasida yangi yo’nalish sifatida shakllanmoqda. Musiqa san’ati insoniyat madaniyatining umumiy tilidir, u milliy